

ПІДРУЧНИК ДЕРЖАВНА ДОПОМОГА І ДОПОМОГА DE MINIMIS

Способи ідентифікації допомоги
у заходах проєктів Interreg
і правила її надання

Липень 2024 р.

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Документ співфінансується Європейським Союзом із коштів Фонду згуртованості

ЗМІСТ

Вступ	5
ЧАСТИНА I. Що таке державна допомога?	6
1.1. На кого поширюються положення про державну допомогу?	6
Підприємство	7
Господарська діяльність	8
1.2. Передумови для отримання державної допомоги	11
Визначення державної допомоги	11
Державні кошти	11
Економічна вигода	12
Вибірковість	14
Вплив на конкуренцію і комерційний обмін	15
1.3. Безпосередня допомога та опосередкована допомога	17
ЧАСТИНА II. Можливості виключення державної допомоги у проекті	21
ЧАСТИНА III. Допомога <i>de minimis</i>	24
3.1. Сфера застосування допомоги <i>de minimis</i>	24
3.2. Прийнятність витрат з допомоги <i>de minimis</i>	26
3.3. Ліміт допомоги <i>de minimis</i>	26
3.4. Єдине підприємство	28
3.5. Кумуляція допомоги <i>de minimis</i>	29
3.6. Обов'язки бенефіціара допомоги <i>de minimis</i>	30
3.7. Обов'язки суб'єкта, який надає допомогу <i>de minimis</i>	31
ЧАСТИНА IV. Державна допомога у програмах Interreg	33
4.1. Допомога на підставі ст. 20 GBER	34

Сфера застосування.....	34
Прийнятні витрати.....	35
Інтенсивність допомоги.....	35
4.2. Допомога на підставі ст. 20а GBER.....	35
Сфера застосування.....	35
Прийнятні витрати.....	36
Інтенсивність допомоги.....	36
4.3. Допомога для культури та охорони культурної спадщини.....	36
Сфера застосування.....	37
Прийнятні витрати.....	37
Інтенсивність допомоги.....	39
4.4. Допомога для спортивної інфраструктури та багатофункціональної рекреаційної інфраструктури.....	41
Сфера застосування.....	41
Мотиваційний ефект.....	41
Прийнятні витрати.....	42
Інтенсивність допомоги.....	43
Додаткові умови.....	43
4.5. Інвестиційна допомога для локальної інфраструктури.....	44
Сфера застосування.....	44
Мотиваційний ефект.....	45
Прийнятні витрати.....	46
Інтенсивність допомоги.....	46
Додаткові умови.....	46

4.6. Кумуляція державної допомоги	46
4.7. Моніторинг державної допомоги.....	47
4.8. Обов'язки бенефіціара державної допомоги.....	48
4.9. Обов'язки суб'єкта, який надає державну допомогу	48
4.10. Порушення, пов'язані з державною допомогою	50
Допомога, що не відповідає законодавству	50
Допомога, надана не за призначенням	52

Вступ

Державна допомога може порушувати справедливу та ефективну конкуренцію між суб'єктами господарювання в державах-членах ЄС і негативно вплинути на розвиток економіки цих держав. У [Договорі про функціонування Європейського Союзу \(надалі: ДФЄС\)](#) впроваджено положення, які надають Європейській Комісії повноваження щодо аналізу допустимості державної допомоги та її моніторингу на території Європейського Союзу. Основна мета цих положень – забезпечення рівних умов діяльності суб'єктів підприємницької діяльності на території всього Європейського Економічного Простору. Складність питань, пов'язаних із державною допомогою, а також потреба у прозорій інформації на цю тему з боку суб'єктів, які надають допомогу, і суб'єктів, які намагаються отримати підтримку, спонукали нас підготувати це дослідження. Його мета:

- представлення правил ідентифікації державної допомоги щодо проєктів Interreg,
- систематизація знань з предметної галузі,
- акцентування уваги на практичному застосуванні правил державної допомоги або допомоги *de minimis* у проєктах Interreg.

У підручнику розглядаються правила надання державної допомоги і допомоги *de minimis* у межах таких програм Європейського територіального співробітництва (Interreg на 2021-2027 роки):

- 1) Програма Співробітництва Interreg Польща-Словаччина 2021-2027,
- 2) Програма Співробітництва Interreg Польща-Саксонія 2021-2027,
- 3) Програма Співробітництва Interreg Польща-Данія-Німеччина-Литва-Швеція (Південна Балтія) 2021-2027,
- 4) Програма Співробітництва Interreg NEXT Польща-Україна 2021-2027.

Посібник охоплює такі питання:

- ідентифікація підприємства/господарської діяльності у проєкті,
- передумови для отримання державної допомоги,
- допомога, надана безпосередньо чи опосередковано,
- можливості виключення допомоги у проєкті,

- застосування допомоги *de minimis*,
- правила надання державної допомоги, передбаченої для використання у програмах Interreg,
- обов'язки суб'єкта, який надає допомогу, і бенефіціара допомоги.

ЧАСТИНА I. Що таке державна допомога?

Поняття державної допомоги – це об'єктивна правова концепція, визначення якої подано безпосередньо у ДФЄС. У статті 107, п. 1 ДФЄС державна допомога визначається як:

будь-яка допомога, яку в будь-якій формі надає держава-член або яку надано за рахунок державних ресурсів, що спотворює або загрожує спотворенням конкуренції шляхом підтримки окремих суб'єктів господарювання або виробництва певних товарів [...] тією мірою, якою вона впливає на торгівлю між державами-членами.

У цьому розділі пояснюються різні елементи поняття державної допомоги:

- існування підприємства,
- передумови для отримання державної допомоги,
- наявність допомоги на різних рівнях (допомога, надана безпосередньо, і допомога, надана опосередковано).

1.1. На кого поширюються положення про державну допомогу?

Відповідно до ДФЄС правила державної допомоги застосовуються лише тоді, коли бенефіціаром підтримки з боку державної влади є «підприємство» (через державну підтримку воно отримує перевагу над конкурентами).

Що робити, щоб відповісти на питання: Чи слід застосовувати до проєкту правила про державну допомогу?

Передовсім потрібно відповісти на питання:

Чи відповідає, як суб'єкт, який отримує підтримку, визначенню підприємства, прийнятому в ЄС?

Підприємство

Підприємством вважається суб'єкт, який веде господарську діяльність, незалежно від організаційно-правової форми чи джерел фінансування.

Зважаючи на це, **підприємством**, а отже, і потенційним бенефіціаром державної допомоги, **може бути:**

- фізична особа, яка веде господарську діяльність,
- комерційне товариство,
- приватне товариство.

Визначення підприємця відповідатиме незалежно від того, чи суб'єкт веде господарську діяльність з метою отримання прибутку чи ні. Визначальним є ведення господарської діяльності. Отож потенційним підприємством може бути як суб'єкт господарювання, який здійснює неприбуткову діяльність або спрямовує прибуток на статутну діяльність, так і фонд чи асоціація. Таке саме правило застосовується до суб'єкта, який формально є частиною державної адміністрації, якщо цей суб'єкт веде господарську діяльність.

Підсумовуючи: поняття «підприємство» у праві Європейського Союзу широко інтерпретується європейськими судами. Звідси, три основні правила:

- статут суб'єкта господарювання, що базується на національному законодавстві, не є вирішальним,
- застосування правил державної допомоги не залежить від того, чи суб'єкт господарювання засновано з метою отримання прибутку,
- класифікація суб'єкта господарювання як підприємства завжди пов'язана з конкретним видом діяльності. Суб'єкта господарювання, який водночас веде господарську діяльність і діяльність негосподарського характеру, потрібно трактувати як підприємство лише стосовно господарської діяльності.

Отже, формулювання «підприємство», використане в наступній частині підручника, апелюватиме до широкої дефініції, усталеної у судовій практиці європейських судів.

Господарська діяльність

Отже, основна ознака визначення підприємства – провадження господарської діяльності. На ґрунті усталеної судової практики Європейського Співтовариства вона визначається як «пропозиція благ і послуг на вказаному ринку».

Приклад 1

Партнерство (до складу якого входять: органи місцевого самоврядування, інституція культури та асоціація) подає заявку на ревіталізацію занедбаних об'єктів гірничої промисловості і доступність їх для відвідувачів як Осередка промислової культури. Крім того, у проєкті передбачено використання створеної інфраструктури для організації симпозіумів, вистав, концертів та експозицій.

Господарською діяльністю може вважатися надання платного доступу для відвідування історичного об'єкта, а також організація експозицій, концертів, вистав чи симпозіумів.

Те, чи існує ринок для визначених послуг, може залежати від способу організації цих послуг на теренах конкретної держави-члена. У різних державах-членах можуть спостерігатися відмінності. Крім того, визначення послуг, які надаються на ринку, змінюється з плином часу. Те, що сьогодні не вважається господарською діяльністю на ринку, може нею стати в майбутньому, і навпаки. З таких міркувань, неможливо створити повний каталог видів діяльності, щодо яких можна стверджувати, що це господарська діяльність.

Діяльність, яка зазвичай належить до виключної компетенції органу державної влади і здійснюється державою, не є господарською діяльністю. Відхилення виникає, якщо держава-член вирішила запровадити ринкові механізми. До таких завдань належать, зокрема: діяльність армії та поліції, безпека та контроль повітряної навігації та руху морських суден, діяльність державних органів у сфері розвитку та відновлення громадського простору.

Приклад 2

Один з елементів туристичного проєкту – завдання, що виконується органом місцевого самоврядування, пов'язане із прокладанням і маркуванням туристичних велосипедних

маршрутів. Ці маршрути будуть безкоштовні, загальнодоступні для громадськості, їх прокладуть на території, що належить органам державної влади.

Такий вид діяльності за своїм характером не є господарською діяльністю, і на нього не поширюються правила державної допомоги.

Європейська Комісія та європейські суди визнають, що деякі види діяльності можна вважати негосподарською діяльністю, напр.:

➤ **освіта**

Негосподарською діяльністю можна вважати державну освіту в рамках національної системи освіти, яка фінансується та контролюється державою. Для того, щоб виключити господарську діяльність у проєкті, його заходи повинні вписуватися в систему освіти, тобто повинні реалізувати навчальну програму, визначену цією державою-членом, і стосуватися діяльності, яка фінансується головно з державних коштів.

Приклад 3

У проєкті партнер, який керує закладом вищої освіти, реалізує інвестицію, яка передбачає будівництво нової оранжереї (теплиці). У ній проводитимуть лише заняття з ботаніки для студентів денної форми навчання.

Такий характер використання інфраструктури не є господарською діяльністю.

➤ **культура та охорона культурної спадщини**

Європейська Комісія дотримується позиції, що державне фінансування культури або діяльності, спрямованої на охорону культурної спадщини, має негосподарський характер, якщо результати цієї діяльності доступні широкій громадськості, на безоплатній основі, та здійснюють виключно суспільну і культурну мету. Негосподарський характер закладу культури підтверджується також фактом, що заклад утримується головно з державних коштів, а оплата, внесена відвідувачами, покриває лише мізерну частку реальних витрат.

Приклад 4

Проект передбачає створення нової мультимедійної експозиції в етнографічному музеї. Шкільні групи відвідуватимуть музей безкоштовно. Натомість плату за відвідування оплачуватимуть лише індивідуальні туристи, ці кошти забезпечуватимуть приблизно 15% витрат на утримання об'єкта. Решту експлуатаційних витрат покриватимуть з державних коштів.

Такий характер використання інфраструктури не є господарською діяльністю музею.

Господарська діяльність у секторі культури часто визначається тим, чи цей заклад фінансується головно за кошти, внесені відвідувачами чи користувачами, або іншим комерційним способом (напр., комерційні експозиції, кінотеатри, комерційні музичні вистави та фестивалі, школи мистецтв, які переважно фінансуються за рахунок плати за навчання).

Приклад 5

Один з елементів проекту – інвестиція в модернізацію будівлі театру ляльок. Дотепер, крім організації платних вистав, театр орендував зал для проведення комерційних конференцій і навчань, а також заробляв шляхом надання рекламних площ. Витрати на утримання театру покриваються понад 60% із надходжень з ринку.

Такий характер використання інфраструктури свідчить про господарську діяльність і відповідає визначенню підприємства.

Підсумовуючи: для того, щоб виключити застосування правил державної допомоги у проекті в секторі культури, необхідно довести, що сукупність проектних заходів стосується лише негосподарської діяльності.

ПРИМІТКА: Будівництво загальнодоступної інфраструктури, що фінансується з державних коштів, наприклад, доріг загального користування, мостів, велосипедних доріжок, природознавчих стежок, не є господарською діяльністю. Якщо мета проекту – діяльність, яка стосується загальнодоступної громадської інфраструктури і не пов'язана із пропозицією послуг на ринку, то господарська діяльність не здійснюватиметься.

Приклад 6

Органи місцевого самоврядування та туристичні організації з двох транскордонних регіонів планують проєкт побудови Туристичного Маршруту. Мета проєкту – встановлення туристичного маршруту, який з'єднає історичні об'єкти (замки, сакральні об'єкти та оборонні споруди і т. ін.). На маршруті буде створена базова безкоштовна туристична інфраструктура, тобто санітарно-гігієнічні приміщення, інформаційні таблиці, дорожні знаки, лавки та урни для сміття.

Суб'єкти-партнери потенційно можуть вести платну діяльність (зокрема, туристичні організації). Положення проєкту передбачають, що заплановані витрати не будуть спрямовані на ведення господарської діяльності, а використовуватимуться лише для маркування та визначення туристичного маршруту. Тож, навіть якщо туристичні організації, які беруть участь у проєкті, здійснюють іншу господарську діяльність, слід вважати, що предмет проєкту не буде використовуватися для ведення господарської діяльності.

1.2. Передумови для отримання державної допомоги

Визначення державної допомоги

Відповідно до ст. 107, п. 1 ДФЄС про функціонування Європейського Союзу:

будь-яка допомога, яку в будь-якій формі надає Держава-Член або яку надано за рахунок державних ресурсів, що спотворює або загрожує спотворенням конкуренції шляхом підтримки окремих суб'єктів господарювання або виробництва певних товарів, несумісна з внутрішнім ринком тією мірою, якою вона впливає на торгівлю між Державами-Членами.

У статті 107 ДФЄС передбачено основні передумови для отримання державної допомоги, які застосовуються для дослідження, чи маємо ми справу з наявністю державної допомоги:

Державні кошти

Підтримка надається державою або з використанням державних ресурсів.

Державними коштами можна вважати кошти, які передаються:

- центральною адміністрацією,
- адміністрацією місцевого самоврядування,
- фондами, фундаціями, асоціаціями та іншими державними установами, управління якими здійснює держава-член ЄС на центральному, регіональному або місцевому рівні. У цьому випадку державними коштами будуть кошти з бюджетів цих установ і кошти, отримані з фондів ЄС.

У випадку інституцій, які мають у своєму розпорядженні державні кошти, тобто, коли державний орган призначає приватну або державну установу управляти ресурсами, які приносять користь, необхідно зазначити, що підтримку, надану цими інституціями, можна приписати державі. Це означає, що дії держави мали суттєвий вплив на рішення, прийняте суб'єктом, який має у розпорядженні державні кошти. Так відбувається, напр., у ситуації, коли діяльність суб'єкта господарювання повинна здійснюватися з урахуванням вимог державної влади, потребує дотримання вказівок, виданих органами державної влади, або стосується діяльності у секторі, що регулюється державою.

Державні кошти трактуються дуже широко. Серед форм допомоги вирізняються, напр.:

- дотації,
- надання державою товарів або послуг за пільговими цінами,
- надання безкоштовного доступу до громадської інфраструктури (напр., для потреб участі підприємств у торговельному заході),
- навчальні та консультаційні послуги, навчальні візити на підприємства, фінансовані з державних коштів.

Будь-яка дія держави, наслідком якої є економічні вигоди підприємства, може відповідати критеріям державних коштів у розумінні ДФЄС.

Кошти, отримані в межах програм Interreg, зараховуються до державних коштів.

Економічна вигода

Вигода в розумінні ст. 107, п. 1 ДФЄС означає:

будь-яка економічна вигода, яку підприємство не могло б отримати за нормальних ринкових умов, тобто, без втручання держави.

Економічна вигода може бути:

- безпосередня (напр., дотація, пільгова позика, відшкодування і т. ін.),
- опосередкована (напр., послуги, які надають нижче ринкової вартості цих послуг).

Може стосуватися:

- головного бенефіціара або партнера проєкту,
- третіх осіб, які є учасниками проєкту.

Приклад 7

У проєкті Interreg заплановано організувати навчальний візит підприємств, які ведуть діяльність у галузі культури та туризму, до іноземних партнерів. Мета проєкту передбачає, зокрема, набуття вміння створювати спільну туристичну пропозицію, інтегровані системи бронювання або вміння проводити ефективну маркетингову діяльність.

У навчальному візиті братимуть участь підприємства. Результатом навчального візиту буде підвищення компетентності у веденні господарської діяльності підприємствами, які беруть участь у навчальному візиті. Отже, ці підприємства отримають опосередковану економічну вигоду в результаті реалізації проєкту у вигляді безоплатного користування послугами, запропонованими партнером проєкту.

Опосередкована вигода виникає, коли проєкт заплановано так, щоб його вторинні ефекти можна було спрямувати на підприємства або групи підприємств, які можна ідентифікувати. Підтримка також може забезпечити як безпосередню (пряму) вигоду для підприємства – бенефіціара проєкту, так і опосередковану (непряму) вигоду для інших підприємств, наприклад, підприємств, які функціонують на наступних рівнях діяльності.

Приклад 8

Проєкт передбачає створення інтернет-платформи для популяризації туристичних атракцій регіону. Її власником буде партнер проєкту. На платформі розміщуватимуть інформацію про туристичні підприємства та заклади культури, які упродовж проєкту успішно пройшли

аудит та отримали сертифікат «Регіональний продукт». Платформа популяризуватиметься у країні та за кордоном. Це буде безкоштовна реклама для вказаних на платформі підприємств. Водночас партнер проекту, як власник знаку «Регіональний продукт», планує платну сертифікацію наступних підприємств.

Оскільки платформа створена за кошти проекту, її безоплатне використання третіми особами – підприємствами, які співпрацюють у проєкті, буде для них економічною вигодою (безкоштовна реклама), а в підсумку, може бути державною допомогою.

Економічна вигода для третіх осіб – це опосередкована вигода.

Водночас заплановане використання платформи партнером проекту для господарської діяльності (надання сертифікату «Регіональний продукт» за плату) призведе до виникнення державної допомоги для партнера проекту. Економічна вигода для партнера проекту – це безпосередня вигода.

Вибірковість

Відповідно до ст. 107, п. 1 ДФЄС:

засіб державної допомоги повинен сприяти «окремим суб'єктам господарювання або виробництву певних товарів».

Як наслідок, не всі ресурси, які сприяють суб'єктам господарювання, охоплюються поняттям допомоги. Це стосується лише тих ресурсів, які вибірково приносять вигоду певним підприємствам або категоріям підприємств, або певним секторам економіки.

У випадку підтримки в межах програм Interreg вибірковість має багатовимірний характер:

- вибірковість суб'єктів – застереження у змісті програм Interreg закритого каталогу бенефіціарів підтримки,
- вибірковість об'єктів – застереження у змісті програм Interreg закритого каталогу типів заходів, які підлягають підтримці,
- географічна вибірковість – застереження надання підтримки лише на частині території держав-членів, тобто на території підтримки програми Interreg,
- вибірковість внаслідок дискреційних повноважень – система фінансування проєктів у межах програм Interreg базується на оцінюванні поданих заяв. Отже, надання

підтримки залежить від індивідуальної оцінки кожного проєкту, а тому не кожен заявник, який відповідає критеріям програми, отримає підтримку.

Вплив на конкуренцію і комерційний обмін

Відповідно до ст. 107 ДФЄС:

державна допомога повинна «спотворювати або загрожувати спотворенням конкуренції» (ВПЛИВ НА КОНКУРЕНЦІЮ).

Майже кожна вибіркова підтримка матиме потенційний вплив на спотворення конкуренції. Масштаб спотворення або ризик спотворення конкуренції залежатимуть від розміру бенефіціара допомоги, зокрема, його частки на ринку. Водночас визначення державної допомоги не містить вимоги, щоб спотворення конкуренції або вплив на торгівлю були значними або істотними.

Приклад 9

Одним із заходів проєкту – організація ярмарку місцевих продуктів. Партнер проєкту передбачає безоплатну оренду виставкових стендів для місцевих виробників соків і продуктів переробки фруктів.

Можливість для місцевого виробника пропонувати свою продукцію безкоштовно стане для нього конкурентною перевагою відносно інших підприємств, які виробляють такий самий асортимент і конкурують на тому самому ринку. Отже, тут виникне потенційне спотворення конкуренції.

Підтримка є державною допомогою у розумінні ст. 107 ДФЄС, якщо:

«впливає на торгівлю між державами-членами» (ВПЛИВ НА ТОРГІВЛЮ).

Більшість товарів і послуг – це предмет обігу між державами-членами. Тому підтримка майже кожного виду господарської діяльності може спричинити спотворення комерційного обміну всередині ЄС, навіть якщо підприємство, яке отримує підтримку, безпосередньо не провадить експортної діяльності і не бере безпосередньої участі у транскордонній торгівлі.

Європейська Комісія вважає, що **підтримка** має виключно локальний вплив, а отже, вона **не впливає на торгівлю** між державами-членами, **якщо сукупно виконуються такі умови:**

- допомога не призводить до формування попиту чи залучення інвестицій до цього регіону і не створює перешкод для заснування підприємств суб'єктами з інших держав-членів,
- товари, вироблені бенефіціаром, і надані ним послуги мають місцевий характер або викликають зацікавлення тільки на визначеній географічній території,
- вплив на ринки і на споживачів із сусідніх держав-членів щонайбільше маргінальний.

Важливо, що Європейська Комісія підкреслює, що при оцінюванні вказаних вище умов потрібно враховувати умови програми. Цілями програм Interreg є:

- розвиток транскордонного співробітництва (напр., розробка спільних маркетингових стратегій, спільних культурних або туристичних маршрутів, спільних культурних або туристичних продуктів),
- цільові групи – це, зокрема, особи, які відвідують території програми, і туристи.

Тому ймовірно, що проєкти, реалізовані в межах програм Interreg, матимуть вплив на ринки і на споживачів транскордонної території та зможуть створювати попит на послуги із сусідніх держав-членів. Отож, у цих випадках виключити вплив на комерційний обмін всередині Європейського Співтовариства неможливо. Можливі відхилення від цього правила описані у другій частині цього підручника.

Підсумовуючи: державна допомога наявна лише тоді, коли підтримка надається у зв'язку зі здійснюваною господарською діяльністю і **сукупно** виконано 4 умови:

- державні кошти,
- економічна вигода,
- вибірковість,
- вплив на конкуренцію і комерційний обмін.

У випадку проєктів, реалізованих в межах програм Interreg, будуть виконані передумови державних коштів, вибіркової та впливу на конкуренцію і комерційний обмін.

Передумова економічної вигоди у конкретних проєктах може стосуватися не бенефіціара проєкту, а третьої особи (напр., підприємства, яке бере участь у проєкті). Тоді маємо справу з опосередкованою допомогою (детальніше описаною в наступному розділі).

1.3. Безпосередня допомога та опосередкована допомога

У проєктах, реалізованих у програмах Interreg, можлива:

- безпосередня допомога, ідентифікацією виникнення економічної вигоди відповідно на рівні бенефіціара (перший рівень підтримки),
- опосередкованої допомоги, ідентифікацією виникнення економічної вигоди відповідно на рівні учасників проєкту (другий рівень підтримки).

Безпосередня допомога (допомога першого рівня) означає допомогу, яка надається в рамках програм Interreg безпосередньо Органом управління. У цьому випадку бенефіціаром допомоги може бути як головний бенефіціар, так і партнер проєкту. Державна допомога визначається стосовно конкретних проєктних заходів і буде призначена суб'єкту, відповідальному за реалізацію цих заходів.

Приклад 10

У проєкті щодо створення Центру фольклору партнер проєкту (заклад культури) планує модернізувати будівлю, яка йому належить. У будівлі здійснюється культурна діяльність, зокрема, діяльність, яка підтримує систему освіти та виховання, поширення знань та інформації про культуру. Водночас головний бенефіціар використовує об'єкт для комерційної оренди приміщень, обладнання і для ведення діяльності у сфері торгівлі і гастрономії.

Оскільки об'єкт, який у проєкті є предметом модернізації, використовується для господарської діяльності, на партнера проєкту поширюватимуться правила державної допомоги щодо витрат, пов'язаних з модернізацією об'єкта.

Опосередкована державна допомога (або інакше, державна допомога другого рівня) виникає у випадку, коли кінцевим одержувачем підтримки з коштів програми є не головний бенефіціар (партнер проєкту), а третя особа, яка веде господарську діяльність.

Головний бенефіціар (партнер проекту) є водночас суб'єктом, який надає допомогу, а її кінцевим одержувачем є третя особа. Третьою особою може бути, напр., учасник проекту.

Приклад 11

У межах проекту головний партнер проводить цикл безкоштовних навчань/майстер-класів для підприємств у розумінні законодавства ЄС про конкуренцію. Темою навчань будуть знання щодо реалізації заходів з підвищення енергетичної ефективності підприємств.

Отримані учасниками знання можуть бути використані у здійснюваній господарській діяльності. Підприємства, які беруть участь у навчаннях/майстер-класах отримують вигоду. Отже, якщо будуть виконані всі передумови виникнення державної допомоги, ці підприємства стануть опосередкованими бенефіціарами допомоги.

Аналогічно опосередкована допомога виникне у випадку безкоштовного надання третім особам стендів на організованих у межах проекту ярмарках/виставках/фестивалях.

Третьою особою, як бенефіціаром допомоги, також може бути суб'єкт, на діяльність якого впливають результати проекту.

Приклад 12

У межах проекту Interreg туристичні організації планують створити інтерактивну карту туристичних і культурних атракцій прикордонного регіону. Буде створено інтернет-портал, який міститиме пропозиції щодо тематичних мандрівок залежно від різновиду атракцій, яким віддає перевагу користувач Інтернету (пам'ятки, велосипедні маршрути, маршрути для каное, центри активного відпочинку тощо), та тривалості запланованого перебування (одноденні маршрути, маршрути на вихідні, тижневі маршрути). Розміщення інформації про окремі об'єкти на інтернет-порталі буде безкоштовним. Там будуть розміщені контактні дані та посилання на веб-сайти окремих власників об'єктів. Партнери проекту, бажаючи гарантувати високу якість послуг у створеному туристичному продукті, планують розміщувати на інтернет-порталі лише інформацію про суб'єктів, які попередньо пройшли позитивну авторизацію.

У цьому випадку одержувачем опосередкованої допомоги будуть суб'єкти, дані яких будуть безкоштовно розміщені на порталі. Відповідно до цієї інформації, база даних

зосереджуватиме вибірккові відомості про окремих суб'єктів. Просування порталу впливатиме на підвищення інтересу до діяльності обраних суб'єктів. Крім того, будуть створені рекомендовані програми тематичних екскурсій, що стане додатковою вигодою для тих суб'єктів, які будуть описані у таких екскурсійних програмах. Це стосуватиметься також власників атракцій, опис яких в майбутньому буде розміщено на порталі за такими самими правилами. Отже, вказані суб'єкти користуватимуться безкоштовною рекламою, тобто отримують економічну вигоду.

Приклад 13

У межах проєкту Interreg орган місцевого самоврядування проводить ревіталізацію колишнього річкового порту, створюючи на його території морську гавань (марину). Після реалізації проєкту гавань (марина) буде передана в оренду приватному підприємству. Водночас, безпосередньо біля гавані (марини) інше підприємство провадить туристичну діяльність (готель і ресторан).

У випадку приватної особи, яка управлятиме Мариною, може спостерігатися опосередкована державна допомога, якщо орендна плата не буде встановлена на основі ринкової ставки. Якщо суб'єкт було обрано внаслідок відкритої, прозорої та недискримінаційної тендерної процедури, можна вважати, що орендна плата має ринковий характер і опосередкована допомога відсутня.

Відносно іншого підприємства, яке провадить готельно-ресторанну діяльність поблизу гавані (марини), опосередкована допомога не виникне. Оскільки, відповідно до позиції Європейської Комісії, необхідно відрізнити опосередковані вигоди, отримані внаслідок проєкту, від звичайних вторинних економічних ефектів, які неодмінно пов'язані майже з усіма засобами державної допомоги (напр., через збільшення кількості клієнтів у готелі). Такі самі вигоди, отримані внаслідок збільшення кількості туристів у місцевості, могли б отримати й інші підприємства, які функціонують поблизу (напр., власники магазинів, організатори культурних заходів та ін.).

На етапі оцінювання заявки на співфінансування часто можна виявити лише ймовірність виникнення опосередкованої допомоги. Основою є аналіз:

- характеру та обсягу запланованих заходів (напр., організація навчань, ярмарків, екскурсій),
- кола суб'єктів, які можуть отримати вигоди в результаті діяльності у проєкті.

Тому остаточна оцінка того, чи у випадку конкретного заходу виникла допомога, здійснюється головним бенефіціаром або партнером проєкту, який надає допомогу. Тоді він несе відповідальність за правомірність її надання.

ЧАСТИНА II. Можливості виключення державної допомоги у проєкті

Відсутність необхідності застосування правил державної допомоги передовсім може бути пов'язана з негосподарським характером проєкту (див. висновки на ст. 16). Можна виділити три основні випадки **на першому рівні підтримки – безпосередня допомога**, коли така ситуація матиме місце:

- проєктні заходи (напр., модернізація об'єкту, його оснащення) пов'язані з освітньою діяльністю в рамках національної системи освіти. Національна система освіти охоплює лише освіту, навчальну програму якої визначають органи державної влади, і фінансування цієї діяльності здійснюється головню з державних коштів,
- проєктні заходи стосуються закладів культури (бібліотеки, музеї, театри, галереї мистецтв тощо), які ведуть безкоштовну діяльність або утримуються переважно за рахунок державних коштів (де плата за користування культурною пропозицією покриває лише дрібну частку фактичних витрат),
- проєктні заходи стосуються громадської інфраструктури, яка не використовується для пропонування товарів чи послуг на ринку (наприклад, дороги, доступні для безкоштовного громадського користування, велосипедні доріжки, пішохідні туристичні маршрути).

Приклад 14

У рамках проєкту Interreg бенефіціар оцифрував у формі 3D і 2D місцеві історичні об'єкти чотирьох музеїв (учасників проєкту) і створив пропозицію віртуальних екскурсій цими музеями. Учасники проєкту не відбиралися шляхом відкритої, прозорої та беззастережної процедури. Це державні музеї, які фінансуються головним чином за рахунок державних коштів (покриття від 63% до 94% витрат).

Проєктні заходи підвищують привабливість пропозиції кінцевих бенефіціарів, які не були відібрані для проєкту недискримінаційним чином. Проте, зважаючи на негосподарський характер діяльності державних музеїв, опосередкована допомога не виникне. Вони утримуються переважно за рахунок державних коштів, а надходження від оплачуваної

діяльності (квитки, реклама, випадкова оренда площ) покривають лише дрібну частку витрат на функціонування цих установ.

Крім того, **державна допомога не визначається**, якщо проєктні заходи стосуються об'єктів, що використовуються майже виключно для ведення негосподарської діяльності, але в яких функціонує **допоміжна інфраструктура**, яка використовується з метою прибутку (напр., ресторани, магазини, платні гардероби або платні автостоянки). Хоча тут ми маємо справу з господарським характером проєкту (що відповідає визначенню підприємства) та необхідністю аналізу передумов державної допомоги, але Європейська Комісія оцінює, що:

- інфраструктура, яка використовується з економічною метою, може вважатися допоміжною, якщо потужність, що виділяється на таку інфраструктуру щороку, не перевищує 20% загальної річної потужності інфраструктури,
- фінансування з державних коштів допоміжної інфраструктури, розташованої у середовищі об'єктів, які використовуються майже виключно для ведення негосподарської діяльності, зазвичай не впливає на торгівлю між державами-членами,
- допоміжна інфраструктура радше не притягуватиме клієнтів з інших держав-членів, а також малоймовірно, що вплив її фінансування на транскордонні інвестиції або транскордонне підприємництво буде більшим, ніж маргінальний.

Приклад 15

У межах проєкту Interreg збудовано пристань для байдарок. Інфраструктура (платформи, будинок управління, вбиральні) загальнодоступна, безкоштовна для всіх зацікавлених. Турист тут може відпочити, скористатися душем, безкоштовно поповнити запаси води. Водночас у головному холі управління створено простір кав'ярні з туристично-інформаційним центром (продаж карт, сувенірів, листівок і т. ін.).

Інфраструктура проєкту має негосподарський характер. Водночас частина об'єкту повинна використовуватися з прибутковою метою для доповнення основної пропозиції об'єкту. Якщо площа, на якій здійснюється господарська діяльність, не перевищує 20% площі будівлі управління, її можна вважати допоміжною інфраструктурою, фінансування якої не вплине на необхідність застосування правил державної допомоги.

Державну допомогу можна також виключити **на другому рівні – опосередкована допомога**. Проєкт може передбачати надання низки неринкових переваг учасникам проєкту. Напр., проєкт передбачає участь у безоплатному навчанні, безкоштовну участь у ярмарках або виставках, створення в межах проєкту інтернет-порталу, який сприятиме просуванню підприємств і т. ін. У цій ситуації можна виключити державну допомогу на рівні учасників проєкту шляхом вилучення однієї з передумов отримання державної допомоги. Для цього необхідно виконати такі дії:

- відібрати учасників проєкту, застосовуючи відкриту, прозору і недискримінаційну процедуру (забезпечення вибору найоптимальнішої пропозиції, тобто виконання ринкових умов),
- організувати навчання в онлайн-режимі, з відповідним широким оприлюдненням пропозиції навчань, і таким чином забезпечити участь у навчанні всіх потенційно зацікавлених суб'єктів (доступність для всіх, тобто відсутність спотворення конкуренції),
- створити інтернет-портали та гарантувати врахування інформації про всі потенційно зацікавлені підприємства. Напр., якщо портал стосується створення готельно-туристичної бази в регіоні, ми допускаємо розміщення на порталі інформації не лише про безпосередніх учасників проєкту, а й про інших суб'єктів зі сфери готельних послуг, які в майбутньому будуть зацікавлені в розміщенні інформації на порталі. Так ми забезпечуємо рівні умови для всіх потенційних конкурентів і виключаємо ймовірність спотворення конкуренції.

Якщо доступ до результатів проєкту не буде гарантований для всіх зацікавлених осіб, напр., партнер проєкту обмежив кількість виставкових місць на ярмарку відносно зацікавлених осіб, то виключити допомогу учасникам проєкту буде неможливо.

ЧАСТИНА III. Допомога *de minimis*

Правовою підставою надання допомоги *de minimis* у програмах Interreg є:

- Регламент Комісії (ЄС) № 2023/2831 від 13 грудня 2023 р. про застосування статей 107 і 108 Договору про функціонування Європейського Союзу до допомоги *de minimis* (Офіційний вісник Європейського Союзу, ч. L від 15.12.2023);
- Регламент Міністра фінансів та регіональної політики Республіки Польща від 11 грудня 2022 р. щодо надання допомоги *de minimis* та державної допомоги в рамках програм Інтеррег на 2021-2027 роки (Dziennik Ustaw від 2022 р. ст. 2755, від 2023 р. ст. 2502, від 2024 р. ст. 848), які посилаються на Регламент Комісії.

У програмах Interreg передбачено допомогу *de minimis* у вигляді дотації.

3.1. Сфера застосування допомоги *de minimis*

Допомога *de minimis* може надаватися підприємцям усіх секторів, за винятком:

- допомоги, яка надається для ведення діяльності у секторі рибальства та аквакультури¹,
- допомоги, яка надається на первинне виробництво сільськогосподарської продукції,
- допомоги, яка надається підприємствам, які здійснюють діяльність у сфері переробки і впровадження в обіг сільськогосподарської продукції, у таких випадках:
 - коли розмір допомоги встановлюється на підставі ціни або кількості таких продуктів, закуплених у первинних виробників або впроваджених на ринок підприємствами, на які поширюється допомога,
 - коли надання допомоги залежить від факту її часткового передавання або передавання в повному обсязі первинним виробникам.

Крім того, виключається надання допомоги *de minimis*:

¹ Однак, допомога *de minimis* може надаватися підприємцям, які працюють у секторі переробки та збуту продукції рибальства та аквакультури (за умови, що розмір допомоги не фіксується на основі ціни або кількості продукції, придбаної у первинних виробників або розміщеної на ринку)

- для ведення діяльності, пов'язаної з експортом до третіх країн або держав-членів, тобто допомоги, яка безпосередньо пов'язана з кількістю експортованої продукції, створенням та функціонуванням дистриб'юторської мережі або іншими поточними витратами, пов'язаними з веденням експортної діяльності,
- зумовленої пріоритетом використання вітчизняних товарів відносно товарів, імпортованих з-за кордону.

Якщо підприємство провадить діяльність у декількох секторах (зокрема в тих, які виключені з допомоги *de minimis*), надання допомоги підприємству можливе за умови, що його діяльність буде розмежована, або будуть відокремлені витрати, щоб продемонструвати відсутність переваг від допомоги у секторах, в яких підтримка не надається.

Приклад 16

Проєкт Interreg передбачає навчальні візити учасників (підприємств) до суб'єктів господарювання іншої держави-члена. Підприємства представляють виробників меду. Мета навчальних візитів – ознайомлення з технологією виробництва меду і продуктів бджільництва в іншій державі-члені. Крім того, учасники отримують практичні знання про способи підвищення прибутковості цього виду діяльності.

Навчальні візити (як безкоштовна форма навчання) будуть опосередкованою допомогою для учасників цих візитів (підприємств). Виробництво меду – основний вид діяльності у галузі сільського господарства (мед – продукт, що безпосередньо походить від розведення бджіл). Тож фінансування навчального візиту в межах проєкту Interreg не може здійснюватися в рамках допомоги *de minimis*.

Приклад 17

У межах проєкту Interreg заходи стосуються власників аграрних господарств. Одне з таких господарств займається розведенням коней і пропонує заняття з іпотерапії та верхової їзди. Основний вид діяльності в сільському господарстві – розведення коней. Якщо підприємство отримує від цієї діяльності дохід, це означає, що воно провадить діяльність

у сільськогосподарському секторі. Рекреаційна діяльність, як іпотерапія і навчання верхової їзди, не є сільськогосподарською діяльністю. Отже, якщо проектні заходи не пов'язані з розведенням коней, а лише з рекреаційною діяльністю, то застосування допомоги *de minimis* буде можливим.

3.2. Прийнятність витрат з допомоги *de minimis*

Правила допомоги *de minimis* не запроваджують окремого каталогу прийнятних витрат. Якщо у проекті Interreg заплановано допомогу *de minimis*, застосовуватимуться загальні правила прийнятності витрат у цій програмі Interreg.

3.3. Ліміт допомоги *de minimis*

У межах допомоги *de minimis* не встановлено максимального відсоткового рівня співфінансування, як у випадку державної допомоги. Проте, Європейська Комісія встановила граничну межу у розмірі 300 тисяч євро² упродовж останніх трьох років віддати надання допомоги.

Приклад 18

Партнер проекту Interreg повинен реалізувати заходи, на які поширюється допомога *de minimis* у розмірі 30 000 євро. Заяву подано 15 червня 2024 р. До заяви додано інформацію про будь-яку допомогу *de minimis*, яку партнер отримав з різних джерел упродовж періоду:

- з 01.01.2024 р. до 15.06.2024 р. - 112 000 євро
- з 01.01.2023 р. до 31.12.2023 р. - 69 000 євро
- з 01.01.2022 р. до 31.12.2022 р. - 41 000 євро
- з 15.06.2018 р. до 31.12.2018 – 0 євро.

² 1 січня 2024 року набуде чинності новий Регламент ЄС, який замінить Регламент 1407/2013 і збільшить ліміт допомоги *de minimis* до 300 000 євро. Регламент 1407/2013 залишатиметься чинним протягом шести місяців року після цієї дати. Новий ліміт *de minimis* допомоги буде застосовуватися до програми після внесення змін до Розпорядження Міністра фінансів та регіональної політики від 11 грудня 2022 року про надання допомоги *de minimis* та державної допомоги в рамках програм Interreg на період 2021-2027 рр.

Надані згодом довідки підтверджують, що він отримав допомогу *de minimis* на загальну суму 222 000 євро за три попередні роки. Зважаючи на це, він може отримати підтримку, на яку претендує.

Приклад 19

Партнер проекту Interreg повинен реалізувати заходи, на які поширюється допомога *de minimis* у розмірі 50 000 євро. Заяву подано 25 жовтня 2023 р. До заяви додано інформацію про будь-яку допомогу *de minimis*, яку партнер отримав з різних джерел упродовж періоду:

- з 01.01.2023 р. до 25.10.2023 р. - 80 000 євро
- з 01.01.2022 р. до 31.12.2022 р. - 40 000 євро
- з 01.01.2021 р. до 31.12.2021 р. – 50 000 євро
- з 25.10.2020 р. до 31.12.2020 р. – 0 євро

Надані згодом довідки підтверджують, що він отримав допомогу *de minimis* на загальну суму 120 000 євро. Однак оцінку проекту завершено у січні 2022 р. За цей час підприємець отримав наступну допомогу *de minimis* з іншої установи (10 січня 2022 р.) у розмірі 35 тис. євро.

Підписання договору заплановано на 21 січня 2022 р.

Якщо надання допомоги *de minimis* відбулося в попередніх трьох роках, ліміт допомоги *de minimis* тепер охоплює період:

- з 01.01.2023 р. до 21.01.2023 р. - 35 000 євро
- з 01.01.2022 р. до 31.12.2022 р. - 80 000 євро
- з 01.01.2021 р. до 31.12.2021 р. - 40 000 євро
- з 21.01.2020 р. до 31.12.2020 р. - 50 000 євро

Це означає, що на момент надання допомоги *de minimis* заявник отримав 205 000 євро і має право отримати лише 95 000 євро. Зважаючи на зазначене вище, необхідно зменшити суму допомоги, подану у заяві, до такого розміру, який не перевищує ліміт допомоги *de minimis* (300 тис. євро).

Ліміт було встановлено як суму на «єдине підприємство», яке Європейська Комісія визначає як підприємство, яке подає заяву на допомогу разом із пов'язаними суб'єктами.

3.4. Єдине підприємство

Відповідно до визначення, що міститься у Регламенті KE 1407/2013:

„єдине підприємство” охоплює всі економічні одиниці, пов'язані між собою щонайменше одним з таких видів відносин:

- a) одна економічна одиниця володіє в іншій економічній одиниці більшістю прав голосу акціонерів, учасників або членів,**
- b) одна економічна одиниця має право призначити або відкликати більшість членів адміністративного органу, органу управління або наглядового органу іншої економічної одиниці,**
- c) одна економічна одиниця має право здійснювати домінуючий вплив на іншу економічну одиницю відповідно до договору, укладеного з цією одиницею або положеннями в її засновницькому акті або статуті товариства,**
- d) одна економічна одиниця, яка є акціонером або учасником в іншій економічній одиниці, або її членом, самостійно контролює, відповідно до угоди з іншими акціонерами, учасниками або членами цієї одиниці, більшість прав голосу акціонерів, учасників або членів цієї одиниці.**

Економічні одиниці, які перебувають у будь-яких із відносин, зазначених у пункті 1, літ. a–d, за посередництвом однієї іншої економічної одиниці або декількох інших економічних одиниць, також вважаються єдиним підприємством.

Приклад 20

Учасник проєкту Interreg повинен отримати у межах проєкту допомогу *de minimis* у розмірі 50 000 євро (вартість участі у циклі виставкових заходів за одного учасника). У трьох попередніх роках він отримав допомогу *de minimis* у розмірі 250 000 євро. Водночас правління учасника проєкту призначене здебільшого іншим підприємством, яке за аналогічний попередній 3-річний період отримало 110 000 євро.

На момент подання заяви заявник разом із пов'язаним підприємством використав 360 000 євро допомоги *de minimis*. Тож його участь у проєкті за правилами допомоги *de minimis* неможлива, оскільки це призвело б до перевищення ліміту 300 000 євро.

3.5. Кумуляція допомоги *de minimis*

Допомога *de minimis* може поєднуватися з державною допомогою щодо тих самих прийнятних витрат.

Умовою поєднання допомоги *de minimis* з іншою державною допомогою є гарантія того, що така кумуляція не призведе до перевищення відповідного максимального рівня інтенсивності допомоги або суми допомоги, встановленої у [Регламенті Комісії \(ЄС\) № 651/2014 від 17 червня 2014 р., що визнає певні види допомоги сумісними з внутрішнім ринком у застосуванні статей 107 і 108 Договору \(Офіційний вісник ЄС, ч. L 187 від 26.06.2014\)](#), надалі іменується як «Регламент GBER», або в рішенні Комісії.

Допомогу *de minimis*, яка не була надана стосовно конкретних прийнятних витрат або яка не може бути віднесена до таких витрат, можна поєднати з іншою державною допомогою, наданою відповідно до Регламенту GBER або відповідно до рішення, ухваленого Комісією.

Приклад 21

Партнер проєкту Interreg повинен отримати у межах проєкту допомогу *de minimis* у розмірі 75 000 євро (для покриття витрат на роботи з модернізації музею, які складають 350 000 євро). Допомога не перевищує ліміту допомоги *de minimis* партнера з урахуванням усіх пов'язаних суб'єктів.

Водночас партнер вже отримав регіональну інвестиційну допомогу у розмірі 40 000 євро на ту саму модернізацію. Максимальна інтенсивність цієї допомоги – 50% прийнятних витрат.

Оскільки партнер проєкту має намір отримати допомогу *de minimis* на покриття витрат, які вже охоплені державною допомогою, необхідно додатково перевірити, чи не призведе запланована *допомога de minimis* до перевищення інтенсивності державної допомоги.

У випадку партнера допустима інтенсивність регіональної інвестиційної допомоги – 50%, тому при витратах на модернізацію у розмірі 350 000 євро максимальне дофінансування – 175 000 євро.

Оскільки регіональна інвестиційна допомога (40 000 євро) вже була надана для тих самих витрат, допомога *de minimis* може бути надана до суми, яка дорівнює: $175\,000 - 40\,000 = 135\,000$ євро. Отже, запланована допомога *de minimis* відповідає вимогам правил кумуляції з державною допомогою.

3.6. Обов'язки бенефіціара допомоги *de minimis*

Для отримання допомоги *de minimis* у межах програми Interreg у Польщі, крім стандартної документації, заяви на співфінансування, необхідно надати відомості, які вимагаються Постановою Ради Міністрів від 29 березня 2010 року про обсяг відомостей, що надаються суб'єктом, який претендує на допомогу *de minimis*. Вони містяться у [Формі відомостей, що надаються при клопотанні про допомогу *de minimis*](#).

Форма стосується:

- відомостей про заявника,
- господарської діяльності, яку він провадить,
- пов'язаності з іншими суб'єктами та інформації про отриману пов'язаними суб'єктами допомогу *de minimis*,
- відомостей про розмір та призначення державної допомоги, отриманої щодо тих самих прийнятних витрат, охоплених допомогою, на покриття яких має бути призначена допомога *de minimis*.

Крім того, разом із заповненою формою заявник зобов'язаний надати інформацію про отриману на даний момент допомогу *de minimis*, в одній із таких форм:

- усі довідки про допомогу *de minimis* та допомогу *de minimis* у сільському господарстві або рибальстві, які він отримав того року, в якому подано клопотання про допомогу, та упродовж трьох попередніх років, або
- заяви про розмір допомоги, отриманої упродовж цього періоду, або
- заява про неотримання такої допомоги у цей період.

Допомога *de minimis* не може бути надана суб'єкту, який звертається за допомогою, доки не будуть надані довідки, заяви чи відомості, що містяться у формі, відповідно до [Закону від 30 квітня 2004 року про провадження у справах, пов'язаних з державною допомогою](#), Після отримання допомоги *de minimis*, бенефіціар зобов'язаний зберігати документи, що стосуються допомоги, упродовж 10 років з дати надання допомоги.

3.7. Обов'язки суб'єкта, який надає допомогу *de minimis*

Суб'єктом, який надає допомогу *de minimis* може бути:

- орган управління (у випадку безпосередньої допомоги),
- головний бенефіціар / партнер проекту (у випадку опосередкованої допомоги, якщо правила програми передбачають таку можливість).

Головний бенефіціар / партнер проекту з-поза меж Польщі, надаючи опосередковану допомогу, діє відповідно до національних правил, чинних у цій державі-члені.

Суб'єкт, який надає допомогу *de minimis* у Польщі (ОУ/головний бенефіціар/партнер проекту), зобов'язаний зібрати та перевірити всю інформацію, необхідну для її надання, а саме:

- форму відомостей, які подаються при клопотанні про допомогу *de minimis* (зокрема, перевірити пов'язаності та допомогу *de minimis*, надану ідентифікованим пов'язаним підприємством),
- копії довідок про отриману допомогу *de minimis*/заяву про отриману допомогу/заяву про неотримання допомоги *de minimis* (перевірити через базу даних SUDOP або SHRIMP³ укомплектованість наданих відомостей).

Суб'єкт, який надає допомогу на основі зібраної інформації, перевіряє, чи запланована допомога відповідає умовам допустимості допомоги *de minimis*. Якщо запланована

³ SUDOP - System Udostępniania Danych o Pomocy Publicznej (Система обміну даними про державну допомогу) (sudop.uokik.gov.pl)

SHRIMP - System Harmonogramowania Rejestracji i Monitorowania Pomocy (Система планування реєстрації та моніторингу допомоги) (shrimp.uokik.gov.pl)

допомога *de minimis* перевищує ліміт допомоги *de minimis*, вона не може бути надана. Натомість можна зменшити запитувану допомогу *de minimis* до розміру допустимого ліміту перед датою надання допомоги *de minimis*.

Датою надання допомоги є дата підписання договору про співфінансування (допомога першого рівня) або дата, коли учасник розпочав діяльність у межах проєкту (допомога другого рівня).

Суб'єкт, який надає допомогу *de minimis* у Польщі:

- видає у день надання допомоги довідку про надання допомоги *de minimis*, на [взірці](#), вказаному у [Постанові Ради Міністрів від 20 березня 2007 р. про довідки про допомогу de minimis](#). Суб'єкт, який надає допомогу, видає її бенефіціарові допомоги,
- звітує про надану допомогу *de minimis* Голові Управління з питань захисту конкуренції та споживачів, використовуючи застосунок SHRIMP, упродовж 7-ми днів з дати надання допомоги.

У разі, якщо допомога *de minimis* надаватиметься головним бенефіціаром (або партнером проєкту), вони повинні мати доступ до застосунку SHRIMP. Якщо вони його не мають, то повинні подати Голові УОКіК відповідну [заяву](#). УОКіК упродовж 40 днів з дати отримання заяви надсилає електронною поштою на адресу користувача зафіксований на бланку логін та пароль доступу до застосунку SHRIMP.

- впроваджує оновлення звіту в застосунку SHRIMP упродовж 7-ми днів від дати отримання інформації про зміну розміру наданої допомоги, якщо надана допомога *de minimis* була змінена (напр., допомога була надана партнерові на заплановані видатки, а фактичні витрати на реалізацію були меншими).
- виправляє і видає нову довідку про надану допомогу *de minimis*, якщо розмір наданої допомоги *de minimis* зменшився. Суб'єкт, який надає допомогу, має для цього 14 днів з дати отримання інформації про зміну розміру наданої допомоги.

ЧАСТИНА IV. Державна допомога у програмах Interreg

Правовою підставою надання державної допомоги є розпорядження Міністра фінансів та регіональної політики від 11 грудня 2022 р. щодо надання допомоги *de minimis* та державної допомоги в рамках програм Interreg на 2021-2027 роки (Dz. Ustaw від 2022 ст. 2755, від 2023 ст. 2502, від 2024 ст. 848). Він безпосередньо посилається на правила надання державної допомоги, встановлені [Регламентом](#) GBER.

У національних положеннях передбачено можливість надання таких видів державної допомоги:

- допомога на покриття витрат, понесених підприємствами, які беруть участь у проєктах Європейського територіального співробітництва (ст. 20 GBER),
- обмежені суми допомоги для підприємств у зв'язку з участю у проєктах Європейського територіального співробітництва (ст. 20а GBER),
- допомога на культуру та охорону культурної спадщини (ст. 53 GBER),
- допомога на спортивну інфраструктуру і багатофункціональну рекреаційну інфраструктуру (ст. 55 GBER),
- інвестиційна допомога для локальної інфраструктури (ст. 56 GBER).

Усі перелічені вище види допомоги передбачають надання підтримки у формі дотацій.

УВАГА!

У проєктах, що передбачають державну допомогу, прийнятність ПДВ визначається положеннями GBER і залежить від можливості його відшкодування у світлі національних нормативно-правових актів.

Що це означає?

GBER передбачає, що для цілей розрахунку інтенсивності допомоги та прийнятних витрат усі цифри, що використовуються, мають бути взяті до вирахування будь-яких податків чи інших зборів, тобто суми бруто. Прийнятні витрати мають бути задокументовані у чіткій, детальній та актуальній спосіб (стаття 7(1) GBER). Водночас, якщо ПДВ є реальними витратами в сенсі невідшкодуваності, то він є частиною прийнятних витрат і, отже, має

право на підтримку в рамках GBER. Якщо ж ПДВ підлягає відшкодуванню, то він не вважається фактичними витратами і, відповідно, не вважається прийнятним в рамках GBER.

Відшкодування ПДВ (навіть якщо бенефіціар не скористався правом на відшкодування ПДВ) буде неприйнятним, незалежно від величини бюджету партнера в проєкті. Таким чином, сума витрат нетто, які підпадають під правила державної допомоги, буде врахована ОУ/СС при розрахунку порогових значень відповідно до статті 4 (1) GBER (Обмеження державної допомоги). ОУ/СС може попросити партнерів проєкту, які підпадають під дію цієї умови, надати додаткові документи до надання державної допомоги. Партнери також повинні подати декларацію з ПДВ до контролюючого органу для перевірки витрат.

4.1. Допомога на підставі ст. 20 GBER

На підставі ст. 20 GBER допомога надається на покриття витрат, понесених підприємствами, які беруть участь у проєктах Європейського територіального співробітництва (Interreg). Вартість допомоги, наданої одному підприємству в одному проєкті, не може перевищувати 2,2 млн євро.

Сфера застосування

Допомога на підставі ст. 20 GBER може надаватися підприємствам у всіх секторах (зокрема, у секторі рибальства та аквакультури, а також у секторі сільського господарства).

Виключається лише надання допомоги:

- на діяльність, пов'язану з експортом до третіх країн або держав-членів, тобто допомоги, яка безпосередньо пов'язана з кількістю експортованої продукції, створенням та функціонуванням дистриб'юторської мережі або іншими поточними витратами, пов'язаними з веденням експортної діяльності,
- зумовленої пріоритетом використання вітчизняних товарів відносно товарів, імпортованих з-за кордону.

Приклад 22

У проєктах Interreg передбачено створення Центру польської культури на теренах іншої держави-члена. Крім популяризації культурної спадщини Польщі, у Центрі можна буде

придбати квитки на культурні заходи, що відбуватимуться у польських закладах культури (театральні вистави, вернісажі тощо).

Діяльність Центру охоплюватиме розповсюдження пропозиції послуг польських закладів культури. Отже, створення Центру можна трактувати як встановлення пункту розповсюдження послуг за кордоном, тобто діяльність, заборонену ст. 20 GBER.

Прийнятні витрати

У рамках допомоги, наданої на підставі ст. 20 GBER, прийнятними будуть такі витрати:

- персоналу,
- офісні та адміністративні,
- відрядження і проживання,
- зовнішніх експертів і зовнішніх послуг,
- обладнання,
- інфраструктури і робіт.

Інтенсивність допомоги

У рамках допомоги, що надається на підставі ст. 20 GBER, максимальна інтенсивність допомоги не може перевищувати максимальну ставку співфінансування, встановлену для програми Interreg, тобто 80%.

4.2. Допомога на підставі ст. 20а GBER

Вартість допомоги, що надається на підставі ст. 20а GBER, не може перевищувати 22 тисяч євро на одне підприємство у зв'язку з участю в одному проєкті Interreg. Допомога надається у формі дотації або безпосередньої передачі переваг учасникам проєкту (напр., безкоштовної участі у навчальних візитах, навчаннях, публікації маркетингових матеріалів для учасників проєкту тощо).

Сфера застосування

Допомога на підставі ст. 20а GBER може надаватися підприємствам у всіх секторах (зокрема, у секторі рибальства та аквакультури, а також у секторі сільського господарства).

Виключається лише надання допомоги:

- на діяльність, пов'язану з експортом до третіх країн або держав-членів, тобто допомоги, яка безпосередньо пов'язана з кількістю експортованої продукції, створенням та функціонуванням дистриб'юторської мережі або іншими поточними витратами, пов'язаними з веденням експортної діяльності;
- зумовленої пріоритетом використання вітчизняних товарів відносно товарів, імпортованих з-за кордону.

Прийнятні витрати

У межах допомоги, що надається на підставі ст. 20а GBER, не укладено окремого каталогу прийнятних витрат. Отже, у випадку такої допомоги допустимим буде фінансування витрат на загальних принципах, визначених для програми Interreg.

Інтенсивність допомоги

У рамках допомоги, що надається на підставі ст. 20а GBER, максимальна інтенсивність допомоги не може перевищувати максимальну ставку співфінансування, встановлену для програми Interreg.

4.3. Допомога для культури та охорони культурної спадщини

У рамках цієї допомоги можуть підтримуватися заклади культури, а також заходи, пов'язані з культурою та охороною культурної спадщини. Допомога може надаватися як:

- інвестиційна допомога (зокрема, допомога на будівництво або модернізацію культурної інфраструктури),
- операційна допомога (фінансування конкретних концертів, експозицій, інших культурних заходів).

Максимальна допустима вартість допомоги на культуру та охорону культурної спадщини, передбачена Регламентом GBER, – 165 млн євро (у випадку інвестиційної допомоги на проєкт) і 82,5 млн євро (у випадку операційної допомоги на підприємство на рік).

Сфера застосування

Допомога надається на такі культурні цілі та заходи:

- музеї, архіви, бібліотеки, культурні та мистецькі осередки або простори, театри, кінотеатри, опери, концертні зали, інші організації, які презентують сценічні вистави, інституції, відповідальні за збереження кіноспадщини та інші схожі інфраструктури, культурні ті мистецькі організації та установи,
- матеріальні активи культурної спадщини, зокрема, будь-які форми рухомої та нерухомої культурної спадщини, археологічні об'єкти, пам'ятники, історичні об'єкти і будівлі; природна спадщина, пов'язана з культурною спадщиною, або якщо були формально визнані культурною чи природною спадщиною компетентними державними органами держави-члена,
- нематеріальні активи культурної спадщини в будь-якій формі, зокрема, народні традиції та ремесла,
- культурні або мистецькі події та вистави, фестивалі, виставки та інші схожі заходи, пов'язані з культурою,
- культурна та мистецька освіта, а також сприяння кращому розумінню значення охорони і пропагування різноманітних форм культурного висловлювання, за допомогою освітніх програм та програм, які підвищують свідомість суспільства, зокрема, із використанням новітніх технологій,
- створення, редагування, продукування, розповсюдження, оцифрування і публікація музичних і літературних творів, зокрема, перекладів.

У межах цієї допомоги не може фінансуватися допомога для преси, незалежно від того, чи це стосується паперових чи електронних видань.

Прийнятні витрати

У випадку інвестиційної допомоги прийнятними витратами вважаються кошти інвестицій в матеріальні необоротні активи, а також нематеріальні і правові цінності, зокрема:

- витрати на будівництво, модернізацію, придбання, відновлення або вдосконалення інфраструктури, якщо щорічно принаймні 80% часу або простору цієї інфраструктури використовується для культурних цілей,
- витрати на придбання, зокрема, лізинг, передачу права власності або фізичне переміщення культурної спадщини,
- витрати на забезпечення, охорону, реновацію та реставрацію матеріальних і нематеріальних активів культурної спадщини, зокрема, додаткові витрати на зберігання у відповідних умовах, спеціальні інструменти, матеріали та витрати на документацію, дослідження, оцифрування та публікацію,
- витрати на покращення доступу до культурної спадщини, зокрема, витрати на оцифрування та інші новітні технології, витрати на покращення доступу для людей з особливими потребами (зокрема, пандуси та ліфти для людей з інвалідністю, пояснення шрифтом Брайля і тактильні експонати в музеях) та сприяння культурному різноманіттю щодо презентацій, програм і відвідувачів;
- витрати на культурні проекти і заходи, програми співпраці та обміну, а також дотації, зокрема, витрати на процедури відбору, просування та витрати, понесені безпосередньо внаслідок реалізації проекту

Натомість у випадку операційної допомоги прийнятними витратами вважаються:

- витрати закладу культури або об'єкта культурної спадщини, пов'язані з безперервними або періодичними заходами, такими як виставки, вистави і події та схожі культурні заходи у межах основного виду господарської діяльності,
- витрати на культурну та мистецьку освіту, а також витрати на сприяння кращому розумінню значення охорони і пропагування різноманітних форм культурного висловлювання, за допомогою освітніх програм та програм, які підвищують свідомість суспільства, зокрема, із використанням новітніх технологій,
- витрати на покращення доступу громадськості до закладів культури або об'єктів культурної спадщини і заходів, зокрема, витрати на оцифрування та використання новітніх технологій, а також витрати на покращення доступу для людей з інвалідністю,

- операційні витрати, безпосередньо пов'язані з культурним проектом або заходом, напр., оренда або лізинг нерухомості або культурних об'єктів, витрати на подорожі та матеріали, безпосередньо пов'язані з культурним проектом або заходом, витрати на архітектонічні конструкції, необхідні для виставок і сценічних декорацій, оренда та амортизація інструментів, програмного та апаратного забезпечення, витрати на право доступу до творів, захищених авторським правом, та інших пов'язаних текстів, захищених правом інтелектуальної власності, витрати на просування та витрати, понесені безпосередньо внаслідок реалізації проекту або діяльності; витрати на амортизацію та витрати на фінансування прийнятні лише в тому випадку, якщо вони не охоплені інвестиційною допомогою,
- витрати на оплату праці персоналу, який працює для закладу культури або об'єкта культурної спадщини чи проекту,
- витрати на консультаційні та допоміжні послуги, що надаються зовнішніми консультантами та постачальниками послуг, понесені безпосередньо внаслідок реалізації проекту або діяльності.

Інтенсивність допомоги

У випадку інвестиційної допомоги сума допомоги не повинна перевищувати різницю між прийнятними витратами та операційним прибутком від інвестиції. Операційний прибуток вираховується з прийнятних витрат *ex ante* на підставі:

- розумних прогнозів (аналогічно до методу розриву в проектах, що генерують доходи) або
- застосовуючи механізм вилучення (скасування).

Водночас бенефіціар допомоги має право зберігати розумний прибуток упродовж періоду амортизації інвестиції.

Розумний прибуток встановлюється щодо звичайного прибутку для діяльності у галузі культури. За відповідний рівень розумного прибутку можна прийняти ставку [свопу](#), доповнену премією у розмірі 100 базових пунктів.

У випадку операційної допомоги сума допомоги не повинна перевищувати рівень, необхідний для покриття операційних збитків і розумного прибутку упродовж відповідного періоду. Зазначене вище необхідно розрахувати *ex ante* на підставі розумних прогнозів або за допомогою механізму вилучення.

Механізм вилучення полягає у верифікації фактично згенерованого операційного прибутку, отриманого від інвестиції за увесь період її амортизації, і створенні правил повернення надлишкової допомоги у випадку, якщо сума операційного прибутку від інвестиції буде вищою, ніж первинно закладена.

Також можливе застосування спрощених правил розрахунку розміру допустимої допомоги на культуру і культурну спадщину. Якщо розмір допомоги не перевищує суми 2,2 млн євро, то максимальна сума допомоги може бути встановлена на рівні 80% прийнятних витрат.

Приклад 23

У межах проєкту Interreg партнер проєкту (заклад культури) запланував інвестиційні (модернізація концертного залу театру) та операційні (організація фестивалю) витрати, загальна вартість яких – 2,2 млн євро.

У цьому випадку можливо застосувати спрощений метод розрахунку інтенсивності допомоги. Розмір допустимої допомоги складатиме: $2,2 \text{ млн євро} \times 80\% = 1,76 \text{ млн євро}$.

Окремі правила фінансування застосовуються до створення, редагування, виробництва, розповсюдження, оцифрування та публікації музичних і літературних творів, зокрема, перекладів. У цьому випадку максимальна сума допомоги не повинна перевищувати ні різницю між прийнятними витратами та дисконтованими доходами проєкту, ні 70% прийнятних витрат.

Прийнятні витрати:

- витрати на публікацію музики та літератури, зокрема, винагорода авторів (витрати на авторське право), перекладачів, видавців,
- інші редакційні витрати (коригування тексту, редакція),
- витрати, пов'язані з опрацюванням макету тексту та підготуванням до друку,
- витрати на друк або публікацію онлайн.

Доходи вираховуються з прийнятних витрат *ex ante* на підставі розумних прогнозів, або застосовуючи механізм вилучення.

4.4. Допомога для спортивної інфраструктури та багатофункціональної рекреаційної інфраструктури

Сфера застосування

Допомога для спортивної інфраструктури та багатофункціональної рекреаційної інфраструктури надається як інвестиційна допомога (зокрема, допомога на будівництво або модернізацію спортивної інфраструктури та багатофункціональної рекреаційної інфраструктури) або операційна допомога для спортивної інфраструктури.

Багатофункціональна рекреаційна інфраструктура складається з рекреаційної бази багатофункціонального характеру, яка пропонує, зокрема, культурні та рекреаційні послуги, за винятком парків розваг і готельних об'єктів.

Максимальна допустима вартість інвестиційної допомоги, передбачена Регламентом GBER, – 33 млн євро. Максимальна допустима вартість операційної допомоги для спортивної інфраструктури, передбачена Регламентом GBER, – 2,2 млн євро на інфраструктуру на рік.

Приклад 24

У межах проєкту Interreg партнер запланував операційні витрати (організацію 2-х щорічних турів спортивного пікніка). Загальна вартість організації цих подій – 100 тис. євро.

Вартість запланованої операційної допомоги – 50 тис. євро на рік (2 тури упродовж 2-х років). Отже, допомога не перевищує порогу допустимої операційної допомоги, тобто 2,2 млн євро на рік.

Мотиваційний ефект

У випадку цієї допомоги необхідно вказати, що вона виконує ефект стимулювання. Він вважається виконаним, якщо бенефіціар перед початком роботи над проєктом або початком діяльності подає письмову заяву про надання допомоги до цієї держави-члена.

У свою чергу «початок робіт» означає:

- початок будівельних робіт (підтверджений записом у журналі будівництва), пов'язаних з інвестицією
або
- перше юридично чинне зобов'язання щодо замовлення обладнання (напр., підписання договору з постачальником, сплата авансу, ефективне врегулювання тендеру на постачання або послугу)
або
- інше зобов'язання, яке робить інвестицію незворотною, залежно від того, що настане раніше.

Ні купівля землі, ані підготовчі роботи, такі як отримання дозволів і проведення техніко-економічних обґрунтувань, не вважаються початком робіт.

Прийнятні витрати

Щодо інвестиційної допомоги, наданої для спортивної інфраструктури та багатофункціональної рекреаційної інфраструктури, прийнятними витратами є витрати на інвестиції у матеріальні необоротні активи та нематеріальні і правові цінності.

У випадку операційної допомоги для спортивної інфраструктури прийнятними витратами є операційні витрати на надання послуг у межах такої інфраструктури. Вони охоплюють витрати на:

- персонал,
- матеріали,
- договірні послуги,
- комунальні послуги,
- енергію,
- обслуговування,
- орендну плату, адміністрування і т. ін.

Прийнятні витрати операційної допомоги не стосуються витрат на амортизацію і витрат на фінансування, якщо вони охоплені інвестиційною допомогою.

Приклад 25

До витрат на організацію спортивних пікніків партнер проекту зарахував зарплату персоналу, придбання нагород, витрати спожитої електроенергії на спортивних об'єктах та інші витрати, пов'язані з наданням доступу до об'єктів (амортизація інфраструктури за час проведення пікніка).

У цьому випадку необхідно встановити, чи була спортивна інфраструктура була реалізована з використанням державної допомоги. Якщо так, то витрати на амортизацію не можуть бути прийнятними витратами в рамках операційної допомоги для організації спортивних пікніків.

Інтенсивність допомоги

У випадку інвестиційної допомоги для спортивної інфраструктури та багатофункціональної рекреаційної інфраструктури сума допомоги не повинна перевищувати різницю між прийнятними витратами та операційним прибутком від інвестиції. Операційний прибуток вираховується з прийнятних витрат *ex ante* на підставі розумних прогнозів або застосовуючи механізм вилучення.

У випадку операційної допомоги для спортивної інфраструктури сума допомоги не повинна перевищувати операційні збитки упродовж періоду реалізації проекту. Зазначене вище необхідно розрахувати *ex ante* на підставі розумних прогнозів або застосування механізму вилучення.

Також можливе застосування спрощених правил розрахунку розміру допустимої інвестиційної або операційної допомоги. Якщо розмір допомоги не перевищує суми 2,2 млн євро, то максимальна сума допомоги може бути встановлена на рівні 80% прийнятних витрат.

Додаткові умови

1. Умовою надання співфінансування на спортивну інфраструктуру є гарантія того, що інфраструктура не використовуватиметься виключно одним користувачем, який фахово займається спортом. Використання спортивної інфраструктури користувачами, які займаються спортом фахово або на аматорському рівні, має складати щонайменше 20% часового потенціалу інфраструктури на рік. Якщо

інфраструктура використовується декількома користувачами одночасно, для кожного з них розраховуються відповідні відсотки використання часового потенціалу.

2. Спортивна інфраструктура та багатофункціональна рекреаційна інфраструктура мають бути доступними для широкого кола користувачів на принципах прозорості та недискримінаційності. Підприємствам, які фінансують принаймні 30% інвестиційних витрат на інфраструктуру, можна надати преференційний доступ на вигідніших умовах, якщо ці умови загальнодоступні.
3. Якщо спортивна інфраструктура використовується професійними спортивними клубами, необхідно забезпечити, щоб умови ціноутворення за користування інфраструктурою були загальнодоступними (напр., опубліковані на веб-сайті власника інфраструктури).
4. Будь-які концесії на будівництво, модернізацію чи експлуатацію спортивної та багатофункціональної рекреаційної інфраструктури або інші форми доручення таких завдань третій особі надаються на принципах відкритості, прозорості та недискримінаційності відповідно до застосовних правил закупівель.

Приклад 26

У межах проєкту створюється пристань для яхт. Після його завершення планується обрати суб'єкта, який управлятиме інфраструктурою. Зважаючи на низьку оціночну вартість послуги та відсутність необхідності застосування тендерної процедури планується надіслати запит з пропозицією 3 потенційним претендентам.

Обрання адміністратора не проводитиметься відкритим способом, тому обраний адміністратор може вважатися бенефіціаром опосередкованої державної допомоги.

4.5. Інвестиційна допомога для локальної інфраструктури

Сфера застосування

Мета цієї допомоги – побудова або модернізація локальної інфраструктури, що охоплює інфраструктуру, яка сприяє покращенню бізнес-оточення і середовища споживачів на локальному рівні та модернізації і розвитку промислової бази.

Це може бути, напр.:

- інфраструктура бізнес-інкубатора,
- будівництво інтегрованого транспортного вузла,
- освоєння земель для майбутніх інвестицій підприємств.

Максимальна допустима вартість інвестиційної допомоги для локальної інфраструктури, передбачена Регламентом GBER, – 11 млн євро.

Мотиваційний ефект

У випадку цієї допомоги необхідно вказати, що вона виконує ефект стимулювання. Він вважається виконаним, якщо бенефіціар перед початком роботи над проектом або початком діяльності подає письмову заяву про надання допомоги до цієї держави-члена. У випадку програми Interreg це означає початок роботи над поданням заяви про співфінансування проекту.

У свою чергу «початок робіт» означає:

- початок будівельних робіт (підтверджений записом у журналі будівництва), пов'язаних з інвестицією
або
- перше юридично чинне зобов'язання щодо замовлення обладнання (напр., підписання договору з постачальником, сплата авансу, ефективне врегулювання тендеру на постачання або послугу)
або
- інше зобов'язання, яке робить інвестицію незворотною, залежно від того, що настане раніше.

Ні купівля землі, ані підготовчі роботи, такі як отримання дозволів і проведення техніко-економічних обґрунтувань, не вважаються початком робіт.

Прийнятні витрати

Відносно інвестиційної допомоги, наданої для локальної інфраструктури, прийнятними витратами є витрати на інвестиції у матеріальні необоротні активи та нематеріальні і правові цінності.

Інтенсивність допомоги

Сума допомоги не повинна перевищувати різницю між прийнятними витратами та операційним прибутком від інвестиції. Операційний прибуток вираховується з прийятних витрат *ex ante* на підставі розумних прогнозів або застосування механізму вилучення.

Додаткові умови

1. Необхідно, щоб створена в межах проєкту інфраструктура була доступна зацікавленим користувачам на основі відкритих, прозорих і недискримінаційних правил. Ціна, що сплачується за користування або продаж інфраструктури, повинна відповідати ринковій ціні.
2. Будь-які концесії або інші форми доручення третій особі експлуатації локальної інфраструктури повинні надаватися на принципах відкритості, прозорості та недискримінаційності з належним дотриманням застосовних правил закупівель.

4.6. Кумуляція державної допомоги

Допомогу, для якої можна виокремити прийнятні витрати, можна кумулювати з:

- будь-якою іншою державною допомогою, за умови, що ці кошти стосуються різних, можливих для виокремлення, прийятних витрат,
- будь-якою іншою державною допомогою щодо тих самих прийятних витрат (які частково або повністю покриваються), лише якщо така кумуляція не призводить до перевищення максимального рівня інтенсивності допомоги або суми допомоги, застосовної до цієї допомоги,
- допомогою *de minimis* щодо тих самих прийятних витрат лише тоді, коли це не призводить до перевищення рівня інтенсивності державної допомоги.

Приклад 27

У межах проєкту Interreg головний бенефіціар запланував операційні витрати (організація фестивалю). Водночас він повідомив, що отримав державну допомогу на культуру з вітчизняних ресурсів (дотація на будівництво нового приміщення театру).

У цьому випадку можливе надання допомоги в межах програми Interreg, оскільки вона стосується видатків (фестиваль), відмінних від наданої державної допомоги (будівельні роботи). Державна допомога також не вплине на допустимий розмір операційної допомоги для організації фестивалю.

Приклад 28

У межах проєкту Interreg партнер запланував будівництво спортивного центру. Для реалізації цієї мети він уже отримав державну допомогу від вітчизняної установи у вигляді звільнення від податку на нерухомість у розмірі 300 тис. євро. Прийнятні витрати – 1 млн євро.

У цьому випадку можливе надання допомоги в межах програми Interreg, але необхідно врахувати розмір допомоги, що виникла внаслідок звільнення від податку на нерухомість. Сума наданої державної допомоги сукупно із допомогою в рамках програми Interreg, не може перевищувати максимально допустимий рівень допомоги, розрахований відповідно до правил інвестиційної допомоги для спортивної інфраструктури (80%). Отже, партнер має можливість отримати на цей проєкт в рамках програми Interreg ще 500 тис. євро.

4.7. Моніторинг державної допомоги

Орган управління програмою Interreg зобов'язаний вести детальну документацію, яка охоплює інформацію та супровідні документи, необхідні для підтвердження факту, що всі умови, визначені у Регламенті GBER, виконано. Документи зберігаються упродовж 10 років з дати останньої допомоги у рамках програми допомоги (національного регулювання).

Вимоги щодо зберігання документів не поширюються на державну допомогу, яка надається на підставі ст. 20а GBER.

Європейська Комісія може вимагати від органу управління будь-яку інформацію та супровідні документи, які вона вважатиме необхідними для моніторингу застосування

Регламенту GBER. Орган управління програмою Interreg зобов'язаний надати Комісії інформацію, яку вона вимагає, упродовж 20 робочих днів з дати отримання звернення або упродовж тривалішого терміну, вказаного у зверненні.

4.8. Обов'язки бенефіціара державної допомоги

Звертаючись із клопотанням про державну допомогу в межах програми у Польщі, заявник, крім заяви про співфінансування, зобов'язаний надати інформацію, яка вимагається на підставі [Постанови Ради Міністрів від 29 березня 2010 р. про обсяг відомостей, що надаються суб'єктом, який звертається з клопотанням про допомогу, відмінну від допомоги *de minimis*, або допомоги *de minimis* у сільському господарстві або рибальстві](#). Вони містяться у [Формі відомостей, що надаються при клопотанні про допомогу, відмінну від допомоги у сільському господарстві або рибальстві, допомоги *de minimis* або допомоги *de minimis* у сільському господарстві або рибальстві](#).

Мета наданої інформації – можливість верифікації відповідності запланованої державної допомоги умовам її надання. Форма стосується, зокрема:

- відомостей про заявника і про господарську діяльність, яку він провадить,
- інформацію про запланований захід,
- відомостей про розмір та призначення державної допомоги, отриманої щодо тих самих прийнятних витрат, охоплених допомогою, на покриття яких має бути призначена державна допомога.

Відповідно до Закону від 30 квітня 2004 р. про провадження у справах, пов'язаних з державною допомогою, державна допомога не може бути надана суб'єктові, який звертається за допомогою, доки цим суб'єктом не будуть надані відомості, вказані у формі.

Після отримання державної допомоги, бенефіціар зобов'язаний зберігати документи, що стосуються допомоги, упродовж 10 років з дати надання допомоги.

4.9. Обов'язки суб'єкта, який надає державну допомогу

Суб'єктом, який надає державну допомогу може бути:

- орган управління (у випадку безпосередньої допомоги),

або

- головний бенефіціар / партнер проєкту (якщо програма не допускає надання державної допомоги другого рівня, тобто опосередкованої допомоги, обов'язки, зазначені у цьому розділі, не застосовуються).

Суб'єкт, який надає державну допомогу, зобов'язаний зібрати та перевірити всю інформацію, необхідну для її надання, що міститься у формі відомостей, які подаються при клопотанні про допомогу, відмінну від допомоги у сільському господарстві або рибальстві.

Зібрана інформація є основою для аналізу суб'єктом, який надає допомогу, чи відповідає запланована допомога умовам допустимості державної допомоги, що виникає з конкретного призначення.

Необхідно підтвердити, що запланована державна допомога відповідає всім умовам, встановленим у Регламенті GBER, зокрема:

- на запланований захід поширюється підтримка цього виду державної допомоги,
- витрати внесені до каталогу прийнятних витрат,
- правильно розраховано рівень інтенсивності запланованої допомоги (зокрема, враховано можливу кумуляцію з іншою допомогою, зокрема, допомогою *de minimis*),
- виконано додаткові умови надання державної допомоги, визначені у положеннях GBER.

Датою надання допомоги вважатиметься:

- дата підписання договору про співфінансування (безпосередня допомога)
або
- дата початку діяльності учасника у межах проєкту (опосередкована допомога).

Приклад 29

У рамках проєкту Interreg головний бенефіціар запланував організацію безкоштовного навчання з ведення маркетингової діяльності в МСП. Навчання стане допомогою для підприємств, які беруть участь у проєкті.

У цьому випадку датою надання допомоги буде дата подання підприємством декларації про участь у навчанні (якщо така декларація була подана) або фактичний дата проведення навчання (якщо не було іншого офіційного документа, який підтверджує участь у навчанні).

Суб'єкт, який надає допомогу, зобов'язаний подати звіт про надану державну допомогу Голові Управління з питань захисту конкуренції та споживачів, використовуючи застосунок SHRIMP, упродовж 7-ми днів з дати надання допомоги.

Якщо державна допомога надаватиметься головним бенефіціаром (або партнером проєкту), вони повинні мати доступ до застосунку SHRIMP. Якщо вони його не мають, то повинні подати Голові UOKiK відповідну [заяву](#). UOKiK упродовж 40 днів з дати отримання заяви надсилає електронною поштою на адресу користувача зафіксований на бланку логін та пароль доступу до застосунку SHRIMP.

Якщо надана державна допомога була змінена (напр., допомога була надана партнерові на заплановані видатки, а фактичні витрати на реалізацію були меншими), суб'єкт, який надає допомогу, зобов'язаний оновити звіт у застосунку SHRIMP упродовж 7-ми днів.

Відповідно до Закону про провадження у справах про надання державної допомоги суб'єкт, який надає допомогу, зобов'язаний, надаючи державну, письмово повідомити бенефіціару допомоги про:

- схвалення допомоги Європейською Комісією або відсутність обов'язку нотифікації,
- референтний номер програми допомоги, наданий Європейською Комісією. Це номер, який застосовуватиметься щодо положення про надання допомоги *de minimis* і державної допомоги у програмах Європейського територіального співробітництва (Interreg) на 2021-2027 роки.

4.10. Порушення, пов'язані з державною допомогою

Допомога, що не відповідає законодавству

Невідповідність допомоги законодавству може виникнути, коли первинні положення проєкту не передбачали наявності державної допомоги, і вона виникла внаслідок внесення змін у положення проєкту.

Приклад 30

У проєкті Interreg партнер – державний заклад культури, який на 90% фінансується за рахунок державних коштів. Мета проєкту – фінансування будівництва Центру культур (нова будівля виставкового призначення). На етапі підписання договору державної допомоги не виявлено, зважаючи на негосподарський характер діяльності, яку провадить партнер і заплановане негосподарське використання об'єкта. Однак після завершення проєкту об'єкт Центр культур часто орендувався з комерційною метою, що призвело до того, що витрати усієї діяльності партнера тепер покриваються головню за рахунок надходжень від діяльності на ринку.

У цьому випадку, всупереч первинним положенням, партнер вів на об'єкті переважно комерційну діяльність. Отже, партнер функціонує головню за рахунок оплачуваної діяльності на ринку, а тому повинен ідентифікуватися як суб'єкт, який провадить господарську діяльність (підприємство), а отже, надана йому підтримка набирає ознаки неправомірної допомоги.

Допомога, що не відповідає законодавству, може бути предметом підготовчого провадження, а згодом офіційної процедури розслідування, що проводиться Європейською Комісією за власною ініціативою або після скарги, поданої зацікавленою стороною. Внесення до проєкту змін, які можуть призвести до виникнення державної допомоги, також можуть спричинити такі наслідки, як позбавлення бенефіціара підтримки або припинення договору про співфінансування, якщо наявність неправомірної допомоги буде ідентифіковано в рамках проведеного контролю чи аудиту.

Наслідком отримання допомоги, яка не відповідає законодавству, може бути рішення Європейської Комісії про повернення (виребування) допомоги із доданими відсотками, нарахованими за відповідною ставкою, встановленою Комісією. Відсотки сплачуються з дати, відколи неправомірна допомога стала доступною бенефіціару, аж до моменту її повернення.

Комісія має право вимагати повернення допомоги упродовж 10 років, починаючи відлік з дати, коли допомога, що не відповідає законодавству, була надана бенефіціару. Будь-які заходи, вжиті Комісією або державою-членом, яка діє на запит Комісії щодо неправомірної

допомоги, призводять до призупинення терміну давності. Кожне призупинення спричиняє повернення терміну давності до початкового відліку.

Допомога, надана не за призначенням

Допомога, надана не за призначенням, – це державна допомога, використана бенефіціаром з порушенням правила цільового призначення державної допомоги.

Приклад 31

У межах проєкту Interreg партнер керує спортивно-рекреаційним осередком. Мета проєкту – будівництво нової спортивної інфраструктури. Збудовано спортивний зал, в якому 90% часу використовується місцевим професійним гандбольним клубом. Крім того, у відкритому доступі відсутня інформація про цінові умови використання інфраструктури клубу.

У цьому випадку партнер порушує правила інвестиційної допомоги для спортивної інфраструктури, які вимагають, щоб інфраструктура не була доступна для одного професійного спортивного клубу у часовому вимірі понад 80%. Крім того, умови надання цієї допомоги передбачають обов'язок оприлюднювати цінові умови, на яких інфраструктура використовується професійними спортивними клубами.

Зважаючи на інформацію, зазначену вище, партнер отримав допомогу не за призначенням.

Стосовно нецільового використання допомоги, Європейська Комісія має такі самі повноваження, як у випадку допомоги, що не відповідає законодавству. Тож її виникнення також загрожує бенефіціару віндикацією (поверненням) допомоги разом із відсотками упродовж щонайменше 10 років з моменту її отримання.

Отже важливо належно оцінити заплановані заходи вже на етапі створення заявки на співфінансування проєкту. У разі сумнівів щодо наявності допомоги, безпечніше буде вказати в документації заяви про співфінансування, що державна допомога застосовуватиметься. Так, можна уникнути ризиків того, що державна допомога буде ідентифікована після реалізації проєктних заходів, що може призвести до визнання допомоги такою, що не відповідає законодавству, або наданою не за призначенням.